

בש"פ 4227/19 - משה פונטה נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון
בש"פ 4227/19

לפני: כבוד השופטת ד' ברק-ארז

העורר: משה פונטה

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו מיום 17.6.2019 בת"פ 12935-02-17 שניתנה על ידי כבוד השופטת ל' מרגולין-יחידי

תאריך הישיבה: כ"ד בסיון התשע"ט (27.6.2019)

בשם העורר: עו"ד עמיר ג'ורג'י

בשם המשיבה: עו"ד שרית משגב, עו"ד רבקה אלקובי,

עו"ד ירון גולומב

החלטה (עם נימוקים)

1. בפני ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו מיום 17.6.2019 (ת"פ 12935-02-17, השופטת ל' מרגולין-יחידי). בית המשפט המחוזי דחה את בקשתו של העורר לקבלת חומרי חקירה לפי סעיף 74(ב) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: חוק סדר הדין הפלילי).

כתב האישום והליכים קודמים

2. ביום 7.2.2017 הוגש כתב אישום שגולל מסכת של עבירות שוחד, הלבנת הון ומרמה והפרת אמונים נגד מספר נאשמים, ובהם ראש עיריית אשקלון לשעבר. העורר, איש עסקים שהוא אחד הנאשמים, הוגדר בכתב האישום כיד ימינו של ראש העירייה. לעורר יוחסו בכתב האישום שלושה אישומים, ובגדרם שתי עבירות של תיווך לשוחד לפי סעיף 295(א)

עמוד 1

לחוק העונשין התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין), שתי עבירות איסור הלבנת הון לפי סעיף 3(א) לחוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000, אחת מהן בצוותא, וכן עבירת מרמה והפרת אמונים לפי סעיף 284 לחוק העונשין, אף היא בצוותא.

3. להשלמת התמונה יובהר כי בשנת 2015 נחתם הסכם עד מדינה עם מר חוסה לימברק (להלן: עד המדינה), עובד של אחד מאנשי העסקים המעורבים בפרשה. זה הסכים להעיד במספר תיקי חקירה שעניינם עבירות שוחד, ובכלל זה בפרשה שבה מואשם העורר. עדותו של עד המדינה רלוונטית לאחד מהאישומים המיוחסים לעורר בכתב האישום, במסגרתו נטען כי נמסרו לעורר כספים שיועדו לראש העירייה.

4. פרשת התביעה בתיק העיקרי החלה ביום 26.9.2017 והסתיימה ביום 23.12.2018. פרשת ההגנה החלה ביום 15.1.2019 והסתיימה ביום 15.5.2019. כעת התיק נמצא בשלב הסיכומים. במועד שבו הוגש הערר המדינה עמדה ערב הגשת סיכומיה.

5. ביום 12.6.2019 הגיש העורר לבית המשפט המחוזי בקשה שהוגדרה על-ידו כ"בקשה בהולה לקבלת חומרי חקירה". בבקשה זו צוין כי מספר ימים קודם לכן הובא לידיעת בא-כוחו של העורר דבר קיומם של חומרים הנוגעים להודעות שמסר עד המדינה במסגרת חקירה של תיק שוחד אחר, שנסב על אירועים הקשורים במועצה האזורית מטה יהודה (להלן: התיק האחר). נטען כי יש בחומרים אלו כדי להשליך על עדותו ואמינותו של עד המדינה גם בהליך שבו מעורב העורר. באופן יותר ספציפי, נטען כי הודעותיהם של שניים מהעדים בתיק האחר וכן דו"ח עיקוב משטרתי אינם מתיישבים עם פרטי גרסתו של עד המדינה באותו תיק. עניינן של הסתירות הנטענות בזוהתו של האדם שהעביר לכאורה כספי שוחד לאחד המעורבים בתיק האמור. יצוין כי העורר לא צמצם את בקשתו לעיון בהודעות של העדים בתיק האחר ובדו"ח העיקוב המשטרתי שנזכרו לעיל, אלא ביקש לקבל לידיו את כלל הראיות שנאספו במסגרת התיק האחר.

6. ביום 17.6.2019 השיבה המדינה לבקשה, וטענה כי דינה להידחות. המדינה טענה כי האפשרות שיימצא סיוע להגנת העורר בחומר החקירה רחב ההיקף בתיק האחר היא ספקולטיבית ותיאורטית, וכי מדובר ב"מסע דיג" שאינו מצדיק את עיכוב המשפט המצוי בשלביו האחרונים. בתשובתה המדינה הבהירה עוד כי ביוני 2017 בית המשפט המחוזי דחה את בקשת העורר לקבל לעיונו את ההודעות שנגבו מעד המדינה במסגרת התיק האחר, לאחר שעיון בהן וקבע שאינו רלוונטיות למיוחס לעורר (בע"ח 17-06-26549, השופט א' היימן). חרף זאת, המדינה ציינה כי לפנים משורת הדין היא נענתה לבקשות הסנגורים בתיק דנן, והעבירה לעיונם את כלל הודעותיה האחרות של עד המדינה לקראת המועד שנקבע לשמיעת עדותו, וכן העבירה הודעה נוספת שנגבתה ממנו בחודש אפריל 2019. המדינה הוסיפה וטענה כי מחלק מהודעות אלו, ובפרט מזו האחרונה, עולה כי עד המדינה עומת עם הסתירות הנטענות, ועל כן לגישה מרבית המידע שעליו מתבססת בקשת העיון הנוכחית היה מצוי למעשה כבר זמן מה בידי בא-כוחו של העורר. לשיטת המדינה, העיתוי שבו הוגשה הבקשה אינו נובע אפוא מגילוי של מידע רלוונטי חדש, אלא מהצורך להתמודד עם הגרסה הלא משכנעת שהציג העורר בחקירתו הנגדית.

7. בו ביום קיים בית המשפט המחוזי דיון בבקשה במעמד הצדדים, ובסיומו דחה אותה אף מבלי לעיין בחומרים המבוקשים, לאחר שקבע כי אין לה כל בסיס. בית המשפט המחוזי הדגיש כי הבקשה הוגשה בשלב מאוחר של ההליך, לאחר שהסתיים שלב ההוכחות, וכי דומה שניתן היה להגישה עוד קודם לכן. באשר לתוכנם של החומרים המבוקשים, בית המשפט המחוזי קבע כי הבקשה מכוונת לקעקוע אמינותו של עד המדינה בהקשר אחר, שאינו רלוונטי לעובדות כתב האישום. כמו כן, בית המשפט המחוזי דחה טענות שהעלה בא-כוחו של העורר ביחס לזיהומו של ההליך הפלילי

הערר

8. בערר שבפני, הנסב על החלטתו של בית המשפט המחוזי, שב העורר וטוען כי החומרים הנוגעים להודעותיו של עד המדינה בתיק האחר משליכים על ההליך בעניינו. לטענתו עולה מחומרים אלה שעד המדינה שיקר, בה בשעה שמהימנותו של עד המדינה היא שאלה מרכזית במשפט. העורר חוזר אפוא על בקשתו לקבל לידי את כלל הראיות שנאספו במסגרת התיק האחר. העורר מלין על התנהלותה של המדינה, וטוען שבאת-כוח המדינה בהליך העיקרי ציינה בעצמה במהלך עדותו של עד המדינה כי אירוע העברת הכספים בתיק האחר הוא רלוונטי לדיון. העורר מוסיף וטוען כי בית המשפט המחוזי שגה בכך שלא בחן בעצמו את החומר מושא בקשת העיון קודם להחלטה בעניין. בכל הנוגע לעיתוי הבקשה, בא-כוח העורר מציין שפנה לתביעה בסמוך לאחר שנודע לו על החומרים האמורים, ושהדברים לא היו ידועים לו קודם לכן.

9. הדיון בערר התקיים בפני ביום 27.6.2019. במהלך הדיון חזר בא-כוחו של העורר על טענותיו, וכן הוסיף כי למצער צריך לאפשר לו לעיין בחומר המבוקש ולהגישו לעיונו של בית המשפט המחוזי בשלב הסיכומים, באופן שלא יעכב את ההליך (כלומר, מבלי לזמן עדים ו"לפתוח מחדש" את שלב ההוכחות). מנגד, המדינה טענה כי דין הערר להידחות מכמה טעמים. בפתח הדברים, המדינה הסתייגה לגמרי מן הטענה שעיון בהודעות שנגבו בתיק האחר מלמד, כשלעצמו, כי הודעותיו של עד המדינה אינן מהימנות. נטען כי ניתן להצביע לכל היותר על קיומן של אי-התאמות מסוימות בין ההודעות השונות שנגבו במסגרת התיק האחר, שעל מנת לבררן במלואן יידרש "יבוא" של כל ההתדיינות בתיק זה לגדרו של ההליך הנוכחי. מכל מקום, המדינה טענה שלא ניתן לראות במסמכים המקרינים לכאורה על מהימנותו של עד המדינה בעניין אחר לחלוטין משום חומרי חקירה רלוונטיים שיש בהם זכות עיון בעניינו. המדינה אף טענה כי אין מקום להגשת ההודעות שנגבו בתיק האחר שלא באמצעות עדים שייחקרו עליהן ומבלי להעיד גם את עד המדינה בעניין, כך שגם מטעם מעשי זה אין להיענות לבקשה. המדינה חזרה והדגישה כי בא-כוחו של העורר יכול היה להגיש את בקשתו במועד מוקדם יותר, טרם סיומו של שלב ההוכחות, בהתבסס על הודעותיו של עד המדינה שנמסרו לו בעבר.

דיון והכרעה

10. בפתח הדברים יצוין כי כבר ביום 28.6.2019, למחרת הדיון שהתקיים בפני, ניתנה החלטתי שבה קבעתי כי דין הערר להידחות. בשל המועד הקרוב שנקבע להגשת הסיכומים מטעם המדינה, החלטתי זו ניתנה ללא פירוט הנימוקים. אלו יובאו כעת.

11. כידוע, הקביעה אם יש לראות בחומר מסוים משום חומר חקירה לפי סעיף 74 לחוק סדר הדין הפלילי תיעשה על-פי מידת הרלוונטיות שלו לסוגיות הנדונות בהליך הפלילי אשר במסגרתו הוא מבוקש (ראו למשל: בש"פ 11042/04 פלוני נ' מדינת ישראל, פ"ד נט(3) 203, 206 (2004); בש"פ 600/15 הירשמן נ' מדינת ישראל, פסקה 5 (1.2.2015)). על כן, המדינה אינה מחויבת למסור לידי של נאשם חומרים שנגיעתם להגנתו היא רחוקה, שולית או ספקולטיבית, ובכלל זאת לאפשר עריכתו של "מסע דיג" בלתי ממוקד (בש"פ 9322/99 מסראווה נ' מדינת ישראל, פ"ד נד(1) 376 (2000); בש"פ 8252/13 מדינת ישראל נ' שינר, פסקה 11 (23.1.2014)). אכן, בית משפט זה הכיר עמוד 3

בעבר באפשרות שנאשם יוכל לעיין בחומר חקירה בהליך אחר ככל שהוא עשוי להיות רלוונטי לשאלות העומדות להכרעה במשפטו שלו. אולם, במקרים מסוג זה נודעת חשיבות יתרה למבחן הרלוונטיות, לנוכח החשש מפני פגיעה באינטרסים חשובים אחרים, כדוגמת טובת החקירה האחרת או הגנה על זכויות מתלוננים וצדדים שלישיים (ראו למשל: בש"פ 2886/16 גורבאן נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (11.5.2016)). בהתאם לכך נקבע כי נאשם המבקש עיין בחומרים אלו, הנראים מרוחקים מעובדות כתב האישום, יצטרך להצביע על יסוד של ממש להנחה כי יהיה ביכולתם להשפיע על בירור האישומים נגדו (ראו: בש"פ 3099/08 אברהמי נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (23.2.2009) (להלן: עניין אברהמי)); בש"פ 5335/16 מדינת ישראל נ' מלק, פסקה 12 (19.07.2016) (להלן: עניין מלק); בש"פ 2948/19 טייב נ' מדינת ישראל, פסקה 8 (15.5.2019)).

12. בהתחשב באמות מידה אלה, סברתי כי אין מקום להיענות לבקשתו של העורר. ראשית, יצוין כי בניגוד לטיעונים הספציפיים יחסית שהועלו בפני, הבקשה והערר גם יחד נסבו על כלל הראיות שנאספו במסגרת התיק האחר, באופן שמעורר חשש של ממש מפני מסע דיג. שנית, וחשוב מכך, אני סבורה כי החומר שבו התמקד בא-כוחו של העורר בדיון אינו רלוונטי במידה הנדרשת כדי להצדיק עיון בו. מדובר לכאורה בסתירות הנוגעות לתיאור אירוע שכלל אינו נזכר בכתב האישום, ואשר עלו במהלך חקירתה של פרשה עצמאית שרק השלמת ההליכים בה תוכל לשפוך אור על הטענה שמבקשת ההגנה להעלות כבר כעת. במילים אחרות, קיומה של סתירה בין הגרסאות שמסרו העדים בהליך האחר השוקלת לחובתו של עד המדינה היא בשלב זה רק בגדר מסקנה אפשרית, ובוודאי שלא עובדה מוגמרת. על כך יש להוסיף כי מלכתחילה קם ספק בנוגע לתועלת שיוכל נאשם להפיק מהשימוש בקביעות מהימנות הנוגעות להליך אחר. הכרעתו של מותב בנוגע למהימנות העדים המעידים לפניו נובעת מהתרשמותו מהם, מצומצמת להיבטים שעליהם העידו, וממילא אינה מהווה "תעודת מהימנות" כללית ביחס אליהם (ראו: בש"פ 4508/15 סבג נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (9.7.2015); עניין מלק, בפסקה 15).

13. דומה כי הדברים אף מקבלים משנה תוקף, כאשר שוקלים את העיתוי שבו הוגשה הבקשה. אין לכחד כי עיין בחומרי חקירה נוספים לאחר שנסתיים שלב ההוכחות במשפט פוגע בניהולו התקין של ההליך. אין משמעות הדבר כי עיין בנסיבות אלו לא יתאפשר בכל מקרה, אולם על הנאשם מוטל נטל כבד יותר להצביע על הרלוונטיות של החומר המבוקש להגנתו (ראו: עניין מלק, בפסקה 16). לדידי, "ראשית ראה" לטענות שמעלה העורר נמצאה כבר בהודעותיו של עד המדינה, שהועברו להגנה עוד בעיצומו של שלב ההוכחות. אולם, גם אם אצא מנקודת הנחה מקלה כי הבקשה הוגשה במועד המוקדם ביותר האפשרי, הרי שהיא אינה עומדת באמות המידה האמורות.

14. סוף דבר: דין הערר להידחות.

ניתנה היום, ח' בתמוז התשע"ט (11.7.2019).

שׁוֹפֵט